

vonnis

RECHTBANK AMSTERDAM

Afdeling privaatrecht, voorzieningenrechter civiel

zaaknummer / rolnummer: C/13/691063 / KG ZA 20-904 MvW/EB

Vonnis in kort geding van 27 november 2020

in de zaak van

de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid
HEMA B.V.,
gevestigd te Amsterdam,
eiseres bij dagvaarding op verkorte termijn van 7 oktober 2020,
advocaat mr. L. Broers te Haarlem,

tegen

de vereniging
AVROTROS,
gevestigd te Hilversum,
gedaagde,
advocaat mr. H.A.J.M van Kaam te Amsterdam.

Partijen zullen hierna Hema en AvroTros worden genoemd.

1. De procedure

Op de zitting van 7 oktober 2020 heeft Hema de vorderingen zoals omschreven in de dagvaarding toegelicht. AvroTros heeft verweer gevoerd. Op de zitting is voorlopig geoordeeld, net als in het vonnis dat twee dagen eerder was gewezen, dat er geen grond is voor een voorafgaand verbod op uitzending van de bestreden reportage, en is bepaald dat de behandeling zal worden voortgezet na de uitzending door AvroTros van die reportage, op basis van een door Hema in te dienen eiswijziging. Daarbij is afgesproken dat Hema nog een schriftelijke reactie van TNO op de kritiek van The Scientific Analytical Institute (SAI) zou indienen.

De voortzetting is bepaald op 13 november 2020. Voorafgaand aan die zitting heeft Hema een akte houdende eiswijziging en aanvullende producties ingediend en AvroTros een conclusie van antwoord met producties. Op de zitting van 13 november 2020 is het debat voortgezet, waarna vonnis is gevraagd. Vonnis is bepaald op heden.

Op beide zittingen waren aan de zijde van Hema aanwezig L. Best (bedrijfsjurist) en F. van Urk (Head of Corporate Communications) met mr. Broers en haar kantoorgenoot mr. F.J.G. Hulsbergen. Op de zitting van 13 november 2020 was naast hen ook P.C. Tromp (Principal Scientist bij TNO) aanwezig, die als informant is gehoord.

Voorafgaand aan de zitting had AvroTros tevergeefs bezwaar gemaakt tegen de aanwezigheid van Tromp, omdat dit in strijd zou zijn met afspraken die op de eerste zitting zijn gemaakt en een ongelijk speelveld zou opleveren. Zij heeft dat bezwaar herhaald op de zitting, en daarnaast op dezelfde gronden ook bezwaar ertegen gemaakt dat Tromp tijdens de tweede termijn (replik) van Hema het woord heeft kunnen voeren. Hema zou dan namelijk haar deskundige nadere informatie kunnen laten geven aan de voorzieningenrechter, waar AvroTros die mogelijkheid niet had. De bezwaren zijn verworpen omdat het belang van de waarheidsvinding meebrengt dat Tromp de voorzieningenrechter informatie moet kunnen geven, terwijl – anders dan AvroTros meent – het evenwicht tussen partijen niet reeds door die informatieverstrekking wordt verstoord.

2. De feiten

2.1. Op internationaal niveau wordt al enige jaren discussie gevoerd over de risico's van asbest in make-up. Dat asbest kan voorkomen in talk houdende make-up is een gevolg van het feit dat beide mineralen op dezelfde plekken in de grond voorkomen. Bij het delven van speksteen (de grondstof voor talk) kan per ongeluk ook asbest worden opgegraven. Beide mineralen kunnen zich dan vermengen.

2.2. Hema is eind oktober 2019 benaderd door Ferry Stoop, werkzaam als onderzoeksjournalist bij actualiteitenprogramma EenVandaag. Hij deelde mee dat uit een laboratoriumonderzoek, uitgevoerd in opdracht van het actualiteitenprogramma EenVandaag en de Stichting Expertisecentrum Asbest & Vezels (Stichting ECAV), is gebleken dat een make-up product van Hema (een gezichtspoeder) is besmet met grijze asbest. Stoop heeft Hema gevraagd om een reactie, in het kader van een mogelijke televisiereportage.

2.3. Nadat Hema duidelijk was geworden om welk product het ging, B.A.E. 2nd skin loose powder foundation, heeft zij dat uit de schappen gehaald, haar leverancier geïnformeerd en TNO ingeschakeld om te controleren of er inderdaad asbest in het product zit. TNO heeft geen asbest aangetroffen. Vervolgens is Hema het product weer gaan verkopen.

2.4. De geaccrediteerde laboratoria in Duitsland en Oostenrijk (Wessling GmbH respectievelijk SGS Institut Fresenius Austria) die in het najaar van 2019 onderzoek hebben uitgevoerd in opdracht van de leverancier van Hema hebben evenmin asbestvezels aangetroffen.

- 2.5. EenVandaag had het laboratoriumonderzoek dat hiervoor in 2.2. is vermeld laten verrichten door Nomscon. TNO heeft aan de hand van het onderzoeksrapport en het monster van Nomacon een contraexpertise uitgevoerd en geen vezels gevonden die zij als asbest kwalificeert.
- 2.6. EenVandaag heeft een tweede onderzoek laten uitvoeren naar hetzelfde monster, dit keer door het Amerikaanse laboratorium The Scientific Analytical Institute (SAI). SAI heeft wel asbestvezels aangetroffen, wat EenVandaag in januari 2020 aan Hema heeft laten weten. Gevraagd naar een reactie, heeft Hema een notitie van TNO doorgestuurd, waarin TNO uitlegt dat de verschillende uitkomsten een gevolg zijn van de verschillende standaarden die internationaal worden gehanteerd voor het aantonen van asbestvezels en waarin zij pleit voor een internationale standaard.
- 2.7. Het SAI heeft op haar beurt kritiek geuit op het TNO-rapport en gereageerd op de notitie van TNO, in een brief van 22 juni 2020.
- 2.8. Stichting ECAV heeft nog een onderzoek laten uitvoeren bij SGS Nederland. Dat laboratorium heeft wel asbestvezels aangetroffen. Hema heeft dat rapport aan TNO voorgelegd. Die heeft geconcludeerd dat ook nu weer de verschillende onderzoeksresultaten een gevolg zijn van verschillende standaarden.
- 2.9. Op woensdag 24 juni 2020 heeft AvroTros een aantal aanvullende vragen aan Hema voorgelegd, waaronder de vragen of Hema op voorhand de veiligheid van haar producten controleert en of zij voornemens is te stoppen met het gebruik van talk. Partijen hebben in de maanden daarna nog met enige regelmaat schriftelijk contact gehad over deze kwestie.
- 2.10. Op 28 september 2020 heeft Hema van AvroTros vernomen dat de reportage zou worden uitgezonden op woensdag 7 oktober 2020.
- 2.11. Hema heeft via de voorzieningenrechter van deze rechtbank getracht uitzending van de reportage te voorkomen, maar haar vordering is afgewezen bij vonnis van 5 oktober 2020. In dat vonnis is onder meer overwogen dat er "voorshands onvoldoende grond is om aan te nemen dat de uitzending onrechtmatig jegens Hema zal zijn. AvroTros heeft om principiële redenen niets willen loslaten over de uitzending, anders dan dat die zal zijn gewijd aan de wereldwijd gevoerde discussie over de aanwezigheid van asbest in cosmetische producten, en de onderzoeken die zijn verricht door diverse geaccrediteerde laboratoria in binnen- en buitenland. Deze onderzoeken hebben tot verschillende uitkomsten geleid. AvroTros zegt toe dat de berichtgeving evenwichtig zal zijn en dat in de uitzending ook aandacht zal worden besteed aan de onderzoeken die in opdracht van Hema zijn uitgevoerd en waarbij géén asbest is aangetroffen in het product van Hema."

2.12. Op 7 oktober 2020, in de aanloop naar de uitzending, is op de website van EenVandaag een aankondiging van de reportage geplaatst, die na de zitting van diezelfde datum is aangepast. De aankondiging luidde daarna als volgt:

“Asbest gevonden in make-up HEMA en [een andere winkelketen, hierna: X, vzr.]”

In make-up van winkelketen Hema en [X] is asbest gevonden. [Een product van X] en B.A.E. loose powder foundation 2nd skin bleken in drie tests sporen van de kankerverwekkende stof te bevatten. De producten zijn nog altijd te verkrijgen. [X] moest al eerder make-up uit de handel halen vanwege asbest en EenVandaag ontdekte in Nederland voor het eerst asbest in kindermake-up van de Amerikaanse winkelketen Claire's. Het was voor EenVandaag en het Expertisecentrum Asbest en vezels (ECAV) reden om verschillende andere merken make-up te laten testen op aanwezigheid van asbest. Dat bleek het geval bij de producten [een product van X] en B.A.E. loose powder foundation 2nd skin van Hema.

Drie labs testen positief

Om niet over een nacht ijs te gaan, lieten EenVandaag en het Expertisecentrum Asbest en vezels de make-up door drie laboratoria testen. De eerste tests werden gedaan door asbestlaboratorium Nomacon in Vianen. Toen bleek dat de producten van Hema en [X] positief werden getest, zijn deze nog twee keer getest door het Scientific Analytical Institute van geoloog en mineraloog Sean Fitzgerald in de VS.

Fitzgerald is een gezaghebbende asbestonderzoeker en heeft eerder asbest aangetoond in tientallen merken make-up. Uit zijn contra-analyse blijkt dat de producten B.A.E. loose powder foundation 2nd skin van Hema (het product van X) vervuld zijn met asbest. Als laatste testte het lab van SGS search de producten. Uiteindelijk testten alle drie de labs de betreffende producten van Hema en [X] positief.

Asbest is kankerverwekkend

Het 'helpt bij een stralende look', volgens de beschrijving op de site van de Hema. 'Vegan' is het en er zijn 'geen grondstoffen van dierlijke oorsprong gebruikt' voor de loose powder foundation. (...) Maar als je vervuilde make-up op je gezicht aanbrengt, kunnen de asbestvezels door de lucht gaan dwarrelen en door inademing in de longen terechtkomen. Het RIVM heeft de gezondheidsrisico's van asbest in make-up in 2018 onderzocht en concludeerde dat er een kleine kans bestaat dat je er op termijn gezondheidsschade van oploopt. Een kleine kans, maar er is wel degelijk een kans, zegt professor Arthur Frank. Hij is een gezaghebbende Amerikaanse expert op het gebied van asbestziekten. Volgens hem kun je er kanker van krijgen, ook al kan dat tot wel 40 tot 50 jaar duren na blootstelling aan losse asbestvezels.

Terug in de schappen

Toen EenVandaag met Hema en [X] in gesprek ging om hun kant van het verhaal te horen, trokken beide bedrijven de make-up aanvankelijk terug. Inmiddels zijn de producten wel weer verkrijgbaar en ontkennen Hema en [X] dat er asbest in hun cosmetica zit.

Hema heeft het product laten testen door TNO en Wessling, en bij deze tests werd er geen asbest aangetroffen. [X] schakelde het laboratorium van Wessling in. Ook die trof geen asbest aan in het product. Daarna hebben Hema en [X] de producten weer in de schappen gelegd.

Verschillende uitkomsten

De vraag is hoe het kan dat drie laboratoria die in opdracht van EenVandaag wel asbest vinden, en de labs die hetzelfde in opdracht van Hema en [X] doen, geen sporen vinden. Volgens experts zijn de verschillende uitkomsten verklaarbaar. De labs die door Hema en [X] zijn ingeschakeld gebruikten een andere onderzoeksmethode. Ook kan asbest ongelijkmatig in het product voorkomen, waardoor in het ene sample geen asbest wordt

aangetroffen, en in een ander sample uit hetzelfde product wel. In het geval van de Hema-foundation heeft EenVandaag in samenwerking met het Expertisecentrum Asbest en Vezels ook één en hetzelfde potje Hema-foundation laten onderzoeken door in totaal vier laboratoria. Daarvan zeggen drie labs dat er asbest in zit. TNO heeft hetzelfde potje onderzocht en heeft geen asbest gevonden.

'Bij wet verboden'

Minister Tamara van Ark van Medische Zorg en Sport liet in een reactie weten dat ze 'niet wil dat er asbest in cosmeticaproducten zit'.

"Dit is bij wet verboden" verklaart ze. "Producenten van make-up moeten ervoor zorgen dat zij cosmetica zonder asbest op de markt brengen."

2.13. Verschillende landelijke media hebben aandacht besteed aan dit bericht, waarbij ook telkens melding is gemaakt van de verschillende testresultaten.

2.14. De reportage is uitgezonden op 7 oktober 2020. In de zogenoemde 'teaser' kort voor de uitzending van EenVandaag is het volgende gezegd:

"En zo meteen in EenVandaag. Drie laboratoria treffen asbest aan in make-up van Hema en [X]. (...) De Hema laat ook zelf een test doen door TNO en dit laboratorium vindt niets. (...)"

2.15. In de uitgezonden reportage is ingegaan op de vraag hoe het kan dat er soms asbest in make-up zit. Vermeld wordt dat dit gevaarlijk kan zijn voor de gezondheid en in Nederland niet is toestaan. Vervolgens is ingegaan op de huidige wijze van controle van de grondstoffen door de producenten, en de vraag of dat voldoende is, omdat in het verleden in een andere make-up lijn ook al asbest is aangetroffen. Voor wat betreft Hema is in de uitzending het volgende gezegd:

"(...)

[Presentator:] "Goeienavond, drie laboratoria hebben asbest gevonden in make-up van Hema en [X]. De onderzoeken zijn uitgevoerd in opdracht van EenVandaag en het expertisecentrum Asbest en Vezels (...)

[Stoop:] "EenVandaag en het expertisecentrum Asbest en Vezels hebben 50 soorten make-up van verschillende merken laten testen. Twee daarvan blijken vervuld met asbest. Die zijn getest in drie verschillende laboratoria. Het lab van Nomacon in Vianen, SGS Search en een lab in Amerika gerund door asbest expert Sean Fitzgerald. (...)

[Fitzgerald:] We have the technology and we have had the technology for decades to actually determine these fibers. I am not doing anything new here. I am simply using tools that need to be used. (...)

[Stoop:] Van de 50 soorten make-up zijn er dus twee positief getest op asbest. Het gaat om Hema B.A.E 2ne skin loose powder foundation. In dit potje vonden de drie labs tremoliet ofwel grijze asbest. Volgens de berekeningen van Fitzgerald zit in dit potje Hema-foundation bijna 4 miljoen losse asbestvezels per gram. Hetzelfde potje Hema-foundation is onderzocht door in totaal vier laboratoria.

Drie labs zeggen er zit asbest en het vierde lab zegt van niet. Dat is TNO.

[Arthur Frank:] The hazards of asbestos has been known for well over a hundred years. The cancer-causing risk to exposure to asbestos has been known since at least the 1940's.

[Stoop:] Asbest is al meer dan 25 jaar in Nederland wettelijk verboden, omdat het een gevaarlijke stof is. Alleen mannen in witte pakken mogen deze asbest golfplaten verwijderen. Maar hoe gevaarlijk is asbest in make-up? De Amerikaanse professor Arthur Frank onderzoekt kanker die ontstaat door blootstellingen aan asbest.

[Arthur Frank:] It is unconscionable that any company in 2019 is selling any product that contains asbestos. When you are dealing with a product like make-up that you put on your face, enters your breathing zone, you are putting people at risk for developing asbestos related cancers some point in time in the future. (...)

[Stoop:] De bevindingen van de drie laboratoria zijn aan Hema en [X] voorgelegd. In reactie hierop namen Hema en [X] de producten uit de handel en lieten de make-up onderzoeken. Hema heeft het lab van TNO ingeschakeld, die heeft de 2nd skin loose powder foundation getest op de aanwezigheid van asbest. Het lab van TNO vond geen asbest. (...)

En Wessling heeft ook een test uitgevoerd voor de talkleverancier van Hema, de uitkomst was negatief. En ook het lab van SGS Oostenrijk heeft een test gedaan voor Hema die ook negatief was. Na deze onderzoeken leggen de Hema en Douglas de make-up weer terug in de schappen. Na het lezen van de onderzoeken van TNO en Wessling handhaaft Fitzgerald zijn conclusies.

[Fitzgerald:] Once it's out and you see it, you see pictures of the fibers, it's undeniable, irrefutable. And we know that they are asbestos fibers, because we have looked at them very closely, we know the chemistry, we know the arrangement, we know that they are fibers. You can see in the pictures. So, you can't undo that by retesting it and not seeing it. That doesn't mean it's not there, it means that perhaps they didn't use the same methodology or they analyzed a different sample from a different part of the mine. And that's just it. (...)

[Woordvoerder RIVM:] Cosmeticaproducten mogen geen asbest bevatten. Asbest is een kankerverwekkende stof. Het risico op asbest gerelateerde ziekten is waarschijnlijk beperkt.

[Fitzgerald:] We know that there is no known safe level of exposure to asbestos and so the greater the number of people who are using contaminated cosmetics the greater the likelihood that twenty, thirty, forty, fifty years from now some of these people will develop an asbestos related cancer that would have been totally preventable.

[presentator:] Twee door EenVandaag ingeschakelde laboratoria vonden dus asbestvezels in make-up. Maar laboratoria ingeschakeld door Hema en [X] vonden die niet. Daarop lieten wij hetzelfde monster door nog een derde laboratorium analyseren op asbest. En dat derde laboratorium heet SGS Search.

[Stoop:] De uitkomsten van het onderzoek staan in dit rapport van SGS Search. Dit laboratorium concludeert: in zowel het Hema-product als het [X] product zit asbest. Het Expertise Centrum Asbest en Vezels is een onafhankelijke organisatie die onderzoek doet naar mogelijk asbesthoudende producten. En creëert bewustwording over de gevaren van blootstelling aan asbest.

[Woordvoerder Stichting ECAV:] EenVandaag en de stichting Expertise Centrum Asbest en Vezels beschikken over drie rapporten van drie verschillende geaccrediteerde laboratoria die klip en klaar zeggen: er zit asbest in. En Hema zegt heel hardnekkig: nee hoor, er zit geen asbest in.

[Stoop:] EenVandaag en het expertisecentrum vinden asbest, Hema en [X] vinden het niet. Dat kan komen door de methode van onderzoek, die kan verschillen. De laboratoria hebben dan ook kritiek op elkaars onderzoeksmethodes en uitkomsten. Ook is er internationaal sprake van verschillende normen en technieken voor asbestonderzoek. Met als gevolg verschillende uitkomsten. Het expertisecentrum heeft Hema aangeboden om kennis over asbestonderzoek te delen.

[Woordvoerder Stichting ECAV:] De stichting Expertise Centrum Asbest en Vezels heeft herhaaldelijk en geheel vrijblijvend zonder enige voorwaarde, gewoon heel aardig aan Hema aangeboden van wil je in contact komen met onze experts die leggen jou uit hoe het

werkt, hoe je het aan moet pakken, wat de technieken zijn, je mag hen alle vragen stellen die je maar wilt en Hema hield steeds de boot af. Die wilde daar niets van weten. (...) [Presentator:] De Hema is het niet met alle conclusies eens en heeft zich vooraf verzet tegen deze uitzending. Het bedrijf heeft maandag en vandaag, tevergeefs, geprobeerd bij de rechter deze uitzending te voorkomen."

2.16. EenVandaag geeft een nieuwsbrief uit. In de nieuwsbrieven van 11 oktober en 20 oktober 2020 is aandacht besteed aan de reportage.

2.17. De reportage heeft geleid tot kamervragen, waaronder de vraag of de staatssecretaris bereid is stappen te ondernemen tegen [X] en Hema om ervoor te zorgen dat de producten waarin asbest is aangetroffen direct uit de schappen worden gehaald. Ten tijde van de mondelinge behandeling waren deze vragen nog niet beantwoord.

2.18. In een notitie van TNO van 28 oktober 2020 gaat zij in op de kritiek die SAI op 22 juni 2020 had geleverd op de eerdere notitie van TNO. In de TNO-notitie van 28 oktober 2020 staat onder meer de volgende passage:

"(...)

4. Verschillen in analyseresultaat tussen de diverse labs

SAI is het eens met TNO dat de verschillen in analyseresultaten voor een deel worden veroorzaakt door de toegepaste analysemethoden, maar stelt dat het grootste verschil wordt veroorzaakt door de hoedanigheid van de talk zelf en de minerale geologie.

Verschillen tussen batches kunnen inderdaad ontstaan doordat het talk mineraal op andere plekken (binnen eenzelfde mijn) zijn gedolven; het is namelijk een natuurproduct en het risico op kleine minerale veranderingen inclusief de aanwezigheid van een kleine asbestverontreiniging is mogelijk. Het is echter niet waarschijnlijk dat verschillen binnen een batch hierdoor kunnen worden verklaard. (...) TNO is van mening dat de verschillen in analyseresultaten veel meer worden veroorzaakt door de kleine hoeveelheid onderzocht materiaal (enkele milligrammen) en de lage vezelconcentratie. Hoe kleiner het onderzochte monster en hoe lager de concentratie hoe groter de analyse onzekerheid. Dit geldt speciaal voor de in de Verenigde Staten toegepaste TEM techniek, aangezien bij deze techniek nog minder materiaal dan bij SEM daadwerkelijk wordt onderzocht. De analyse onzekerheid wordt bepaald met de Poisson statistiek; op basis hiervan wordt een betrouwbaarheidsinterval (ondergrens en bovengrens) berekend. Om te beoordelen of er significante verschillen zijn tussen de verschillende resultaten wordt beoordeeld of resultaten in elkaars betrouwbaarheidsinterval passen. Zoals reeds opgemerkt in de TNO memo (...) blijken in dit geval de resultaten van TNO, Nomaccon, SAI en SGS Search ook niet significant af te wijken. (...)"

3. Het geschil

3.1. Na wijziging van eis vordert Hema, kort gezegd, AvroTros te gebieden:

- (i) waar zij dat kan, de voorpublicatie en de uitzending te verwijderen uit de media en verwijderd te houden, althans om de publicaties te voorzien van een rectificatietekst;
- (ii) op de website van EenVandaag een rectificatietekst te plaatsen gedurende

veertien dagen;

(iii) na het vonnis in de eerstvolgende uitzending van EenVandaag een rectificatietekst uit te zenden en uit te spreken;

(iv) aan de ontvangers van de Nieuwsbrief van EenVandaag de rectificatietekst van de website te sturen;

alles op straffe van verbeurte van dwangsommen en met veroordeling van AvroTros in de proceskosten.

3.2. AvroTros voert verweer.

3.3. Op de stellingen van partijen wordt, voor zover van belang, bij de beoordeling ingegaan.

4. De beoordeling

4.1. Toewijzing van de gevraagde voorzieningen zou een beperking betekenen van de uitingsvrijheid van AvroTros, welke vrijheid onder meer wordt beschermd in artikel 10 EVRM. Een beperking van de uitingsvrijheid moet bij de wet zijn voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk zijn, bijvoorbeeld ter bescherming van de goede naam of de rechten van anderen (artikel 10 lid 2 EVRM). Wil sprake zijn van een beperking die bij de wet is voorzien, dan zal de uitzending onrechtmatig jegens Hema moeten zijn. Of de uitzending onrechtmatig is, hangt af van de uitkomst van een afweging van alle terzake dienende omstandigheden van het geval, waarbij aan de zijde van AvroTros meewegen het door artikel 10 EVRM beschermde recht op vrijheid van meningsuiting, het daaronder begrepen recht op journalistieke vrijheid en het daarmee samenhangende belang van AvroTros om zich kritisch en waarschuwend te kunnen uitlaten over misstanden die de samenleving raken. Aan de zijde van Hema moeten in de afweging worden betrokken haar door artikel 8 EVRM beschermd recht op eerbieding van de persoonlijke levenssfeer, dat het recht op bescherming van goede naam en reputatie omvat, en het daarmee verband houdende belang dat zij door de uitzending niet wordt blootgesteld aan lichtvaardige verdachtmakingen.

4.2. Ten tijde van de aankondiging en de uitzending bood het beschikbare feitenmateriaal voldoende steun aan de door EenVandaag ingenomen stellingen hierover. EenVandaag beschikte over een aantal rapporten van gerenommeerde laboratoria en verklaringen van deskundigen waaruit zij mocht concluderen dat er asbestvezels waren aangetroffen in het bewuste gezichtspoeder van Hema, ook al waren er ook rapporten van andere gerenommeerde laboratoria waarin stond dat er geen asbest in datzelfde gezichtspoeder was aangetroffen. EenVandaag heeft de verschillende uitkomsten en de mogelijke verklaring daarvoor genoegzaam benoemd. Lastig is dat de deskundigen het erover eens lijken te zijn dat er vezels zijn aangetroffen die als tremoliet kunnen worden aangeduid maar dat men het er niet over eens is of dat dus ook asbestvezels kunnen worden genoemd. EenVandaag

heeft de journalistieke vrijheid om deze complexe wetenschappelijke discussie uit te leggen in duidelijke taal. Zij heeft dat niet op onoorbare wijze gedaan.

4.3. Het bezwaar van Hema komt er in de kern op neer dat EenVandaag het feitenmateriaal zo presenteert dat het lijkt alsof het gezichtspoeder van Hema een gevaar voor de volksgezondheid oplevert, terwijl niet onomstotelijk vaststaat dat er asbest in het poeder zit. Volgens Hema wordt zij daarnaast weggezet als een bedrijf dat het niet zo nauw neemt met de veiligheid van haar klanten, hardnekkig en tegen beter weten in asbesthoudende producten blijft verkopen en niet bereid is om in gesprek te gaan met experts. Dat klopt volgens haar allemaal niet. Zij vindt de reportage onevenwichtig, eenzijdig en door onvolledigheid misleidend.

4.4. In de aankondiging en de reportage zijn de standpunten van zowel Stichting ECAV als Hema genoemd en zoals al is overwogen is ook genoemd dat de door Hema en haar toeleverancier ingeschakelde deskundigen géén asbest hebben aangetroffen. Daarbij is niet ook expliciet een onderzoek genoemd dat door BTE Duitsland is verricht naar de grondstoffenmix, maar dat is naast de overige rapportages niet van zodanig belang dat dit onderzoek niet onvermeld mocht blijven. Verder heeft EenVandaag er wel duidelijk voor gekozen het standpunt van Stichting ECAV en de door die stichting ingeschakelde deskundigen het meest prominent uit te dragen. Zij voert terecht aan dat zij die vrijheid heeft omdat zij zelf kan bepalen hoe zij het verslag van haar journalistieke onderzoek inkleedt. Dat verslag is in dit geval in de aankondiging en de reportage niet volledig neutraal te noemen, maar uit de reactie van TNO (zie hiervoor onder 2.6), die ten tijde van de uitingen beschikbaar was, volgt niet dat het standpunt van Stichting ECAV en haar drie deskundigen onhoudbaar is. Van lichtvaardige verdachtmakingen is dus geen sprake. Evenals Hema, baseert EenVandaag zich op conclusies van gerenommeerde, geaccrediteerde onderzoekers. Mocht EenVandaag nog vervolg uitingen overwegen, dan zal zij daarbij wel de notitie van TNO van 28 oktober 2020, die ten tijde van de uitingen nog niet beschikbaar was, moeten betrekken. Uit deze notitie lijkt te volgen dat het naar de huidige in Nederland geldende wetenschappelijke inzichten de vraag is of de aangetroffen vezels zonder nader onderzoek reeds als asbestiform kunnen worden aangeduid.

4.5. De door EenVandaag gebrachte boodschap is dus niet neutraal, maar Hema is niet nodeloos in een kwaad daglicht gesteld. Het door EenVandaag geschetste beeld dat consumenten na het gebruik van het product mogelijk kanker kunnen krijgen, is op grond van de beschikbare informatie niet veel te vergaand. In de uitingen is genoemd dat die kans zich pas over vele jaren zou voordoen en heel klein is. Maar bij (een deel van) het publiek bestaat zorg over dergelijke risico's en daarom mag EenVandaag die zorg uitdragen. Hema kan haar eigen mening en de rapportages waarop zij zich baseert zelf ook uitdragen, via haar (sociale) mediakanalen.

4.6. In de uitingen is genoemd dat Hema het product aanvankelijk uit de schappen heeft gehaald, maar weer in verkoop heeft genomen nadat TNO concludeerde dat er geen asbest in zat. Duidelijk is dat op basis van de nu (internationaal) geldende normen en onderzoeksmethoden verschillende conclusies mogelijk zijn over de aanwezigheid van asbest in producten. Hema heeft de uitkomst van de daarover lopende discussie niet willen afwachten, maar daarmee roept zij de kritiek van het betreffende publiek wel over zich af.

4.7. Alles overziend, weegt het belang van AvroTros om zich kritisch en waarschuwend te kunnen uitlaten over misstanden die de samenleving raken, zwaarder dan het belang van Hema bij bescherming van haar goede naam en reputatie. Van onrechtmatigheid is daarmee geen sprake, zodat er geen grond is voor toewijzing van de gevraagde voorzieningen. De vorderingen zullen daarom worden afgewezen.

4.8. Hema zal als de in het ongelijk gestelde partij worden veroordeeld in de proceskosten en de nakosten. Deze kosten worden begroot op de wijze zoals vermeld onder 5.2 en 5.3.

5. De beslissing

De voorzieningenrechter

5.1. weigert de gevraagde voorzieningen,

5.2. veroordeelt Hema in de proceskosten, tot vandaag aan de zijde van AvroTros begroot op € 656,00 aan griffierecht en € 980,00 aan salaris advocaat,

5.3. veroordeelt Hema in de na dit vonnis ontstane kosten, begroot op € 157,00 voor salaris advocaat, te vermeerderen met € 82,00 en de kosten van het betekeningsexploot ingeval betekening van dit vonnis plaatsvindt,

5.4. verklaart deze kostenveroordelingen uitvoerbaar bij voorraad.

Dit vonnis is gewezen door mr. M. van Walraven, voorzieningenrechter, bijgestaan door mr. E. van Bennekom, griffier, en in het openbaar uitgesproken op 27 november 2020.

type: eB
coll: mb

UITGEGEVEN VOOR GROSSE

De griffier van de
rechtbank Amsterdam